

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТОВ «ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ КОЛЕДЖ «ПОЛІССЯ»»**

Циклова комісія педагогіки та фізичного виховання

ПЕДАГОГІКА

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

Освітньої програми:

Початкова освіта

Галузі знань:

01 Освіта / Педагогіка

Спеціальності:

013 Початкова освіта

БЕРЕЗНЕ – 2025

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Викладач

 Григор'єв В.А.

Програму розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії педагогіки та фізичного виховання

Протокол №6 від «21» лютого 2025 року

Голова циклової комісії



Олександр ІВАЩУК

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Педагогіка як педагогічна діяльність виникла разом із людським суспільством. Її метою була передача накопиченого досвіду від батька до сина, а потім – від одного покоління до іншого. Знання людей про навколишній світ поклали початок розвитку науки. В умовах оволодіння виробничим досвідом і науковим знанням вимагало спеціальної і досить тривалої виучки. Це призвело до виникнення навчально-виховних закладів і людей, професією яких стало навчання і виховання дітей.

1. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Обов'язкова навчальна дисципліна «Педагогіка» є складовою циклу професійної підготовки фахових молодших бакалаврів. Програма вивчення навчальної дисципліни «Педагогіка», складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахових молодших бакалаврів спеціальності 013 Початкова освіта.

2. МЕТА, ЗАВДАННЯ, ПРЕДМЕТ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни - отримання базових знань з основ педагогіки, педагогічної майстерності, історії педагогіки, про сутність та зміст педагогічної діяльності; формування у здобувачів знань про самоосвіту, самовиховання, самовдосконалення; розвиток професійних, особистісних і морально-етичних якостей необхідних у професійній діяльності.

Завдання навчальної дисципліни:

- засвоєння основних педагогічних категорій і понять;
- оволодіння теоретичними знаннями з теорії та історії педагогіки;
- ознайомлення студентів з сучасними педагогічними ідеями й теоріями;
- ознайомлення з можливостями використання теоретичних психолого-педагогічних знань у професійній діяльності;
- розвиток та формування педагогічного мислення, індивідуального стилю професійної педагогічної діяльності, основних принципів культури спілкування;
- формування у здобувачів педагогічної майстерності, педагогічної культури та етики.

Предмет вивчення навчальної дисципліни є теоретичні і методичні основи організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти; ознайомлення з сучасними уявленнями про цілі і цінності педагогічної освіти, проблемами

навчання і виховання студентів та школярів, традиційними та інноваційними підходами до їх вирішення.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

В результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен володіти такими предметними компетентностями:

Інтегральна компетентність. Здатність вирішувати типові спеціалізовані задачі в професійній діяльності, що вимагає застосування положень і методів психолого-педагогічної науки та характеризується певною невизначеністю умов, а також нести відповідальність за результати своєї діяльності в освітньому процесі.

Загальні компетентності.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 7. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

Спеціальні (фахові) компетентності.

СК 1. Здатність до застосування системи психолого- педагогічних знань і умінь, що є базовими для реалізації змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти.

СК 2. Здатність до планування, моделювання, конструювання, проектування, організації освітнього процесу в початковій школі.

СК 6. Здатність визначати мету та завдання освітнього процесу, коригувати його шляхом зіставлення проміжних результатів із запланованими.

СК 8. Здатність до проведення формувального та підсумкового оцінювання навчальних досягнень учнів.

СК 9. Здатність до відстеження динаміки та забезпечення підтримки особистісного розвитку дитини в освітньому процесі.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

Знати:

- ключові поняття педагогічної науки; - історію виникнення, становлення педагогіки як науки, стан її сучасного розвитку та актуальні проблеми;

- суттєві ознаки особистості як педагогічного феномену, основні фактори та шляхи розвитку, соціалізації та формування особистості сучасних учнів (в тому числі з особливими потребами);

- сучасний зміст та функції педагогічної діяльності, шляхи досягнення вершин педагогічної майстерності вчителя нової української школи;

- особливості національної системи виховання, шляхи її реалізації в педагогічній практиці; - специфіку процесів навчання та виховання як

педагогічного явища, їх закономірності, особливості організації в різних типах освітніх закладів;

- принципи, форми, загальні методи та засоби навчання, виховання і розвитку учнів різних вікових груп.

- роль і місце виховуючого середовища закладу освіти у формуванні всебічно розвиненої особистості учня відповідно до його потреб, інтересів, здібностей та суспільних вимог;

- шляхи згуртування класного колективу та розвитку учнівського самоврядування як засобу виховання й соціалізації учнів;

- національну своєрідність виховного процесу в сучасному освітньому середовищі;

- своєрідність двосторонньої, партнерської взаємодії вчителя й учнів в процесі навчання й виховання, її суттєві особливості, закономірності та специфіку організації освітнього процесу з урахуванням особливих потреб учнів;

- напрямки і засоби професійного самовдосконалення.

Вміти:

- оперувати основними теоретичними поняттями курсу, систематизувати зміст базових понять;

- застосовувати набуті знання при розв'язанні професійних завдань;

- аналізувати сучасні тенденції реформування і адаптації системи загальної середньої освіти до умов життя (суспільства), що постійно змінюються; -

- характеризувати наукові уявлення про закономірності педагогічного (освітнього) процесу, а також обґрунтовувати модель взаємодії «учитель-учень-батьки учнів» на основі педагогіки партнерства в середовищі системи загальної середньої освіти та за її межами;

- виявляти основні складові структури педагогічної діяльності та бачити себе суб'єктом цієї діяльності;

- визначати оптимальні методи, засоби, форми навчання та виховання відповідно до педагогічної ситуації та з урахуванням індивідуальних та особливих потреб учнів;

- аналізувати ефективність педагогічних умов розвитку й соціалізації учнів (в тому числі з особливими потребами) в процесі навчання та виховання;

- бачити шляхи реалізації гуманної позиції учителя в розумінні мети і завдань власної педагогічної діяльності; -

- оперувати педагогічним мисленням, бути здатним до аналітичного осмислення педагогічної дійсності, реалізовувати творчий підхід до визначення педагогічних дій у нестандартних ситуаціях, уміння приймати найбільш вдалі рішення у відповідності до педагогічних закономірностей та принципів навчання і виховання;

- зіставляти різні підходи в процесі полеміки, виявляти здатність аргументувати та відстоювати свою позицію, власну думку про те чи інше педагогічне явище чи процес.

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ навчальних досягнень здобувачів освіти з дисципліни «Педагогіка»

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засобами діагностики (оцінювання та демонстрування результатів навчання) є: регулярна перевірка завдань, виконаних як на заняттях, так і позааудиторний час, тематичне тестування, контрольна робота, іспит.

6. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів ECTS – 5 Загальна кількість годин – 150	Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка Спеціальність 013 Початкова освіта Освітня програма: Початкова освіта Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр	Нормативна
		Рік підготовки: 1-й рік
		Семестр – 1
		Лекційні – 40
		Практичні - 40
		Самостійна робота – 70
		Вид контролю: іспит

7. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА I. ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ЯК ЗАВДАННЯ ПЕДАГОГІКИ.

Витоки походження педагогіки, етапи її розвитку. Предмет і основні категорії педагогіки. Система педагогічних наук. Зв'язок педагогіки з іншими науками. Завдання сучасної педагогіки. Напрями і течії зарубіжної педагогіки. Загальне поняття про методи науково-педагогічного дослідження. Поняття про розвиток і формування особистості. Закономірності й рушійні сили розвитку особистості. Вплив спадковості і середовища на розвиток особистості. Вплив діяльності на розвиток особистості. Акселерація та ретардація. Зарубіжні концепції розвитку особистості.

ТЕМА II. СУТЬ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ. Сутність навчання, його методологічна основа. Рушійні сили навчального процесу. Функції навчання. Мотиви навчання. Структура процесу навчання. Структура процесу учіння Типи навчання. Закономірності та принципи навчання. Суть методів навчання.

Класифікація методів навчання. Методи навчання за джерелом отримання знань. Методи навчання за характером логіки пізнання. Методи навчання за рівнем самостійної розумової діяльності. Вибір методів навчання. Засоби навчання.

ТЕМА III. ФОРМИ ТА ЗМІСТ ОСВІТИ. Поняття про форми організації навчання. Урок – основна форма організації навчання. Типологія уроків. Дидактична характеристика основних структурних елементів уроків різних типів. Підготовка учителя до уроку, самоаналіз його результатів. Позаурочні форми навчання. Суть і завдання змісту освіти. Концепції освіти. Види освіти. Рівні освіти. Навчальний план. Навчальна програма. Навчальні підручники.

ТЕМА IV. СУТЬ ТА ЗМІСТ ПРОЦЕСУ ВИХОВАННЯ. Поняття про процес виховання. Структура процесу виховання. Рушійні сили виховного процесу. Концепція національного процесу виховання. Самовиховання і перевиховання. Результати процесу виховання і їх виявлення. Основні напрями виховання. Зміст морального виховання. Мета, завдання та принципи національного виховання. Основні напрями розумового виховання. Форми та методи реалізації екологічного виховання. Специфіка правового виховання. Суть та завдання статевого виховання. Принципи та система естетичного виховання школярів. Шляхи та засоби естетичного виховання.

ТЕМА V. УПРАВЛІННЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНІМ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ. Поняття про психологію як науку. Психіка людини, її сутність і функції. Сучасні методи соціально-психологічних досліджень. Базові поняття та основні категорії психології. Завдання дисципліни та методи її дослідження. Пам'ять та її види. Види відтворення. Індивідуальні особливості пам'яті. Поняття про увагу. Види уваги. Поняття про школознавство. Принципи управління закладами освіти. Особливості навчання в НУШ. Організація дистанційного навчання. Методологія дистанційного навчання. Засоби та інструментарій дистанційного навчання. Специфіка STEAM - освіти. Шляхи її впровадження. Формування компетентностей. Мотивація учнів.

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При викладанні дисципліни застосовуються словесні, наочні та практичні методи навчання; словесні та наочні – під час лекційних занять та консультацій, практичні – під час практичних та самостійних робіт. Зокрема, застосовуються інтерактивні методи подання навчального матеріалу: створення проблемних ситуацій; робота у великих і малих групах (умовно «фахових»); рольові вправи, наближені до виробничих ситуацій; виконання евристичних вправ; метод «моделювання ситуації (переважно виробничої)» тощо. Застосовуються комп'ютерні, інтернет-технології та спонукання здобувачів освіти до їх використання, що оптимізує, інтенсифікує освітній процес, адже є не тільки джерелом навчальної текстової та відеоінформації, а й дає можливість конструювання, відтворення певних виробничих ситуацій, у яких реалізуються здобуті теоретичні знання, набуті практичні навички за фахом.

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Березюк О. С., Власенко О. М. Дидактика: теорія і практика: навч.-метод. посіб. Житомир: ЖДУ ім. Івана Франка, 2017. 211 с.
2. Варій М. Й., Ортинський В. Л. Основи психології і педагогіки : підруч. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2017. 548 с.
3. Вища освіта в Україні: навч. посіб. В.Г. Кремень, С.М. Ніколаєнко, М.Ф. Степко та ін.; за ред. В.Г. Кременя, С.М. Ніколаєнка. К.: Знання, 2005. 327 с.
4. Волкова Н. П. Педагогіка: навч. посіб. Вид. 2-ге, перероб., доп. К.: Академвидав, 2007. 616 с.
5. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження: «Методологічні поради молодим науковцям». Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2010. 308 с.
6. Завгородня Т.К., Стражнікова І.В. Методологічні засади педагогічних досліджень: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2021. 120 с.
7. Задорожна-Княгницька Л. В. Загальні основи педагогіки: навч. посіб. для здоб. вищої освіти за освітнім ступенем «Бакалавр» спец. 013 «Початкова освіта» / Л. В. Задорожна-Княгницька, І. Б. Тимофєєва. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 192 с.
8. Зайченко І.В. Педагогіка: підруч. 3-тє вид., перероб. та доп. Київ: Ліра-К, 2016. 608 с.
9. Коберник І. Організація дистанційного навчання в школі: метод. рек. / М-во освіти і науки України; упоряд.: І. Коберник, З. Звиняцьківська; ред. З. Звиняцьківська; літ. ред. Роман Трифонов. 2020. Травень. 71 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendazii/2020/metodichni%20recomendazii-dustanciyna%20osvita-2020.pdf>
10. Ковальчук Л. Моделювання науково-педагогічних досліджень: навчальний посібник. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 520 с.
11. Лавріненко О.А. Історія педагогічної майстерності: навч. посіб. для студентів педагогічних ВНЗ, аспірантів, вчителів. К.: Богданова А.М., 2009.
12. Лимаренко Л.І. Тренінг із техніки мовлення: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Лідія Лимаренко; Херс. держ. ун-т. Херсон: ХДУ, 2014. 210 с.
13. Любар О.О., Стельмахович М.Г., Федоренко Д.Т. Історія української педагогіки. К., 1999. С. 127-220.
14. Медвідь Л.А. Історія національної освіти і педагогічної думки в Україні: навч. посіб. К.: Вікар, 2003. 335 с.
15. Менеджмент наукових проєктів та політика академічної доброчесності: навчально-методичний посібник в схемах і таблицях / [О.І. Витяганець, Н. В. Домброван, О. О. Іванов та ін.] за загальною ред. М.В. Корнієнка, А. В. Семенової. Одеса: ОДУВС. 2023.: Бондаренко М.О., 2023. 364 с.
16. Основи інклюзивної освіти: навчально-методичний посібник. Тернопіль: КІЦ «ПРІНТ-ОФІС», 2015. 378 с.
17. Педагогічна майстерність: підручник. І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос та ін.; за ред. І.А. Зязюна. К.: Вища школа, 1997. 349 с.

18. Педагогічна майстерність учителя: навч. посіб. для студ. і викладачів вищ. пед. закл. освіти. В.М. Гриньова, Г.В. Троцько, Т.О. Дмитренко, С.Т. Золотухіна, В.І. Смагін та ін.; за ред. В.М. Гриньової. Х.: Видавець Шуст А.І., 2000. 251 с.
19. Розман І.І. Р 64 Педагогічна біографістика: навчальний посібник. Ужгород : РІК-У, 2020. 188 с.
20. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька: навч. посіб. К.: Інтерпроф, 2002. 270 с.
21. Семенова А.В. Професійна педагогіка: підручник / Авт.: А. В. Семенова, О. В. Грабовський, Л. В. Коломієць, О. С. Савельєва, В. Ф. Яні; за заг. ред. А. В. Семенової. Одеса: Бондаренко М. О., 2020. 575 с.
22. Ступарик Б.М. Національна школа: витоки, становлення: навч.- метод. посіб. К., 1998. С. 44-183.
23. Технології професійного розвитку педагогів в умовах формальної і неформальної освіти: практичний посібник / М.П. Вовк, Г.І. Сотська, Н.О. Філіпчук, Ю.В. Грищенко, С.О. Соломаха, Л.Ю. Султанова, Н.С. Гомеля. К.: Талком, 2019. 320 с.
24. Тушева В. В. Основи наукових досліджень: навч. посіб. / В.В. Тушева, УМО НАПН України. Харків: «Федорко», 2014. 408 с.
25. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія: підруч. для студентів, аспірантів та молодих викладачів вузів. К.: Либідь, 1998. 560 с.
26. Белан Г. До питання про етнопедagogічну складову української педагогічної думки другої половини XIX століття / Г. В. Белан // Пед. науки: зб. наук. пр. 2013. Вип. 63. С. 20-24.
27. Белан Г. До проблеми функціонування вітчизняної біографістики у II половині XIX ст. - початку XX ст.: теоретичний та прагматичний аспекти / Г.В. Белан Пед. науки. 2015. Вип. 67. С. 24-28.
28. Белан Г. Світ дитинства в педагогічному тезаурусі кінця XIX - початку XX століття / Г. В. Белан // Іст.-пед. альм. 2012. Вип. 1. С. 4-6.
29. Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку. Харківська область. Ред. рада вид.: В.Г. Кремень (гол.) та ін.; ред. кол. тому: І.Ф. Прокопенко (гол.). К.: Знання України, 2008. 431 с.
30. Воротникова І.П. Дистанційне навчання: виклики, результати та перспективи: poradnik. З досвіду роботи освітян міста Києва: педагогам, учням, батькам, керівникам закладів освіти / упоряд.: І.П. Воротникова, Н. В. Чайковська; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ, 2020. 445 с.
URL: <https://don.kyivcity.gov.ua/files/2020/8/19/90.pdf>.
31. Гончаренко С. Наукові школи в педагогіці. Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. 2013. Вип. 6. С. 7-28.
32. Дистанційне та змішане навчання як засіб реалізації індивідуальної траєкторії професійного зростання педагога: монографія / за наук. ред П. Воротникової. Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2022. 256 с.

33. Державний стандарт початкової освіти.

URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/59891/

34. Інноваційність ідей А.С. Макаренка в педагогіці ХХІ століття / за ред. О.А. Дубасенюк: монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І Франка, 2013. 304 с.

35. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті: словник. К.: ЦП Компринт, 2019. 134 с.

36. Кафарський В. І., Чижевський Б. Г., Жилиєв І. Б. Конституційні механізми розвитку освіти в Україні: монографія / В. І. Кафарський, Б.Г. Чижевський, І.Б. Жилиєв ; під ред. канд. філософ. наук, док. юрид. наук, професора Кафарського В.І.; Інститут педагогіки НАПНУ, Національний університет водного господарства та природокористування, Навчально- науковий інститут права; Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2023. 266 с.

37. Квасецька Я.А. Професійна підготовка вихователів дошкільних установ у педагогічних навчальних закладах на західноукраїнських землях (остання третина ХІХ - перша половина ХХ століття) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Ярина Андріївна Квасецька. Київ, 2016. 266 с.

Інформаційні джерела

1. Закон України: Про вищу освіту.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
2. Закон України: Про дошкільну освіту (від 11.07.2001 №2628-III).
URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14>
3. Закон України: Про освіту. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
4. Закон України: Про повну загальну середню освіту. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#n984>
5. Закон України: Про фахову передвищу освіту. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19>